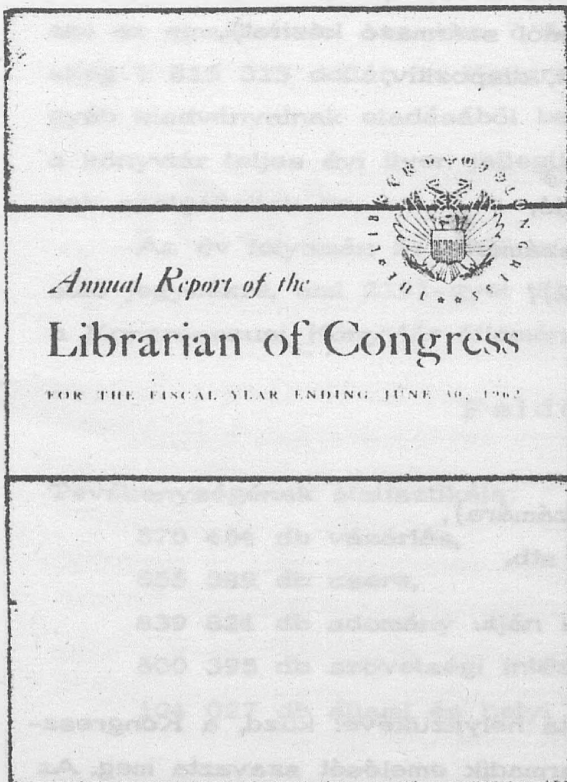

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR AZ ÉVI JELENTÉSEK
TÜKRÉBEN

Összeállította Bassola Zoltán

A Könyvtári Figyelő több esetben közölt beszámolót a Kongresszusi Könyvtár munkájáról. Ezek a beszámolók tulajdonképpen a könyvtár egy-egy részlegének tevékenységét ismertették. Az alábbiakban a Kongresszusi Könyvtár legutóbbi három évi jelentése alapján (1960, 1961, 1962) igyekszünk az eddigieknél teljesebb képet adni olvasóinknak a Könyvtár tevékenységéről. (A Szakkönyvtárban 1945-től a Kongresszusi Könyvtár minden évi jelentése az olvasók rendelkezésére áll.)

A jelentéstevő igazgató összefoglalja az elmúlt év kiemelkedőbb teljesítményeit.

1960

A Törvényhozási Felvilágosító Osztály

81 000 kérdésre adott feleletet részben a Kongresszus tagjainak, részben több mint 80 bizottságának (5 %-os növekedés az előző évvel szemben); a többi felvilágosító osztály 42 391 esetben adott felvilágosítást a Kongresszus tagjainak.

Az olvasók száma 801 171-re rugott. Az emelkedés a nyitvatartási idő felemelésének tudható be. Az érdeklődés az olvasók részéről főként a természettudományi és műszaki jellegű könyvek iránt nőtt. Ezt az érdeklődést mutatja egyébként az a körülmény is, hogy a természettudományi és műszaki felvilágosító szolgálat az elmúlt évben a nagyközönségnek tizenegyszer annyi kérdésére válaszolt, mint 1956-ban, a Kongresszus tagjai meg huszonnyolcszor annyi kérdéssel fordultak ehhez a szolgálathoz, mint az 1956. év folyamán.

A vakok könyvtára (- a Kongresszusi Könyvtár és a 30 regionális könyvtár vakok számára szolgáló gyűjteménye -) közönségének száma 67 779-re nőtt (15 %-os emelkedés 1959-hez viszonyítva). A könyvforgalom itt 1 952 692-re emelkedett (18 %-os többlet). Az állomány 663 új könyvvel gyarapodott (ebből 390 az ún. "beszélő könyv", azaz hanglemez, illetve hangszalag, 273 pedig a Braille-könyv).

*

A Kongresszusi Könyvtár teljes állománya 38 683 821 db. Ebből:

12 075 447 kötet a nyomtatvány, könyv és broszúra,
16 219 745 a kézirat (főként államférfiaktól származó kézirat),
3 024 690 a fényképnegatív és másolat, diapozitív,
2 563 362 az atlasz és térkép,
2 049 723 a zenemű,
584 163 a metszet, illetve reprodukció,
445 877 a "beszélő könyv" vakok számára,
190 533 a mikrofilm (tekercs és csik),
122 613 a mikro-hártya,
46 887 a mikro-kártya,
167 654 kötet napilap,
126 756 tekercs mozgófilm,
109 376 a hanglemez (nem vakok számára),
956 995 a plakát, apró nyomtatvány stb.

---

38 683 821

*

Mivel a Kongresszusi Könyvtár évek óta helyszükével küzd, a Kongresszus a meglévő két raktárépület mellé egy harmadik emelését szavazta meg. Az új épület azonban csak több év múlva készülhet el, addig is bérlet útján kell tehát az összehalmozódott anyag elhelyezéséről gondoskodni.

1960 márciusában lezárult az ún. "cataloging-in-source" (előzetes katalógusok) kísérlet. Ennek folyamán a Kongresszusi Könyvtár illetékes osztálya 1200 könyv címleírását készítette el a könyvek kefelevonata alapján. A Kongresszusi Könyvtár vezetősége a kísérletről kiadott jelentésében azt a következtetést vonta le, hogy az ilyen jellegű állandó vállalkozás "pénzügyi, technikai vonatkozásban és hasznosság tekintetében" nem látszik kifizetődőnek.

*

A Kongresszusi Könyvtár kiadványai közül a Bevezetés többek között a következőkre hívja fel a figyelmet:

A guide to the study of the United States of America (Kalauz az Amerikai Egyesült Államok tanulmányozásához), amely 32 fejezetében 1193 lapon mintegy 10 000 idevágó mű ismertetését adja;

Latin America in Soviet Writings, 1945-1958 (Latin-Amerika szovjet művekben, 1945-1958);

Preservation and Storage of Sound Recordings (Hangfelvételek megőrzése és tárolása).

Az eladott nyomtatott katalóguscédulák száma 32 057 488-ra emelkedett, ami az elmúlt évvel szemben 7 %-os növekedést jelent. Az érték befolyt összeg 1 815 313 dollár. A Kongresszusi Könyvtár könyvkatalógusainak és egyéb kiadványainak eladásából befolyt összeggel együtt 2 267 556 dollár volt a könyvtár teljes évi ilyen jellegű bevétele. Ebből 2 171 285 dollárt a kincstárnak szolgáltatottak be.

Az év folyamán 243 926 művet vettek fel a szerzői jog védelmében részeseül jegyzékre, ami 2191-gyel több, mint 1959-ben. Ebből 214 017 mű került át a Kongresszusi Könyvtár állományába.

Feldolgozó Osztály

Tevékenységeinek statisztikája:

- 570 454 db vásárlás,
- 655 089 db csere,
- 839 824 db adomány útján szerzett,
- 600 395 db szövetségi intézménytől,
- 104 027 db állami és helyi hatóságtól kapott anyagot vett át;

- 387 172 db köteles példányból,
- 1 668 180 db kormányzat által adott műből válogatott a könyvtár számára;

- 87 863 művet katalogizált a nyomtatott katalógus-cédulák számára,
- 112 384 kötetet készített elő kötetésre;
- 1 782 903 folyóiratszámot dolgozott fel;
- 1 872 828 katalóguscédulát osztott szét a könyvtár általános katalógusai és szakkartotékjai között;
- 1 199 727 cédulát dolgozott fel az Országos Központi Katalógus és a közzétett könyvkatalógus számára;
- 32 057 488 nyomtatott katalóguscédulát adott el közel 10 000 előfizetőnek.

Kiadta:

a félévszázados Monthly Checklist of State Publications,
a New Serial Titles,
az East European Accessions Index,
a Monthly Index of Russian Accessions

c. kiadványokat.

A II. fejezet (17-21.p.) a Törvényhozási Felvilágosító Osztály, a III. fejezet (22-44. p.) a Felvilágosító Osztály, a IV. fejezet (45-49. p.) a Jogi Könyvtár, az V. fejezet (50-58. p.) az Adminisztrációs Osztály, a VI. fejezet (59-74. p. p.) a Szerzői-jogi Hivatal elmúlt évi tevékenységét részletezi.

A kiadvány 77-125. lapja a Függelék tartalmazza a különböző munkaterületek statisztikai áttekintésével.

A férőhely hiánya határozta meg a Kongresszusi Könyvtár 1960. évi tevékenységét. Már évtizedes ez a probléma. Eredetét egyrészt a könyvtárba beáramló művek egyre nagyobb tömegében leli, másrészt abban, hogy a kongresszus és a tudományos világ figyelme mindig más meg más kritikus földrajzi hely, - mint amilyen például Délkelet-Ázsia, Kelet-Európa, Közel- és Távols-Kelet, - valamint időszerű új téma - természettudományi és műszaki kérdések - felé irányul.

1961

Harmadik épület bérbevételére, - bár a felhatalmazás megvolt reá, - megfelelő építmény hiányában nem került sor. A tervek a két millió négyzetlábnyi (1 láb = 30,48 cm) alapterületű épület felemelésére elkészültek. Az új épület előreláthatóan 25 évi fejlődés igényeinek kielégítésére is elegendő lesz.

Nem szabad azt gondolni, hogy a harmadik épület építésének terve - akár a Kongresszusi Könyvtár, akár a Kongresszus hibájából - kátyuba jutott volna. A főépület emelése 26, a második épületé 11 évet vett igénybe.

A Kongresszus mindig megértést tanusított a könyvtár növekvő igényeivel szemben. Csak a jelenlegi igazgató beiktatása, 1954 óta, a költségvetési keretet 9 399 636 dollárról 16 768 700 dollárra emelte. Ezt főként a fizetések emelkedése és az anyag drágulása, továbbá az öröklött lemaradások felszámolása tette indokolttá.

A két főépületet munkahelyek céljaira át meg át kellett már alakítani, hogy az egyre növekvő létszámú személyzet az egyre növekvő munkával meg tudjon birkózni. A hely szűke folytán előállt zsúfoltság volt az oka annak, nem pedig a megértés hiánya, hogy a Kongresszusi Könyvtár kénytelen volt kivonni magát olyan technikai problémák megoldásában való közreműködéstől, amelyek az egész könyvtárosvilágot érdeklik.

Részben a helyszükével is összefügg az a kérdés, szükség van-e reá, hogy a nemzeti könyvtár mindent beszerezzen. Manapság egyre kevesebben adják erre a kérdésre azt a választ, hogy igen.

Nagyobb nehézséget okoz azonban annak a problémának tisztázása, felér-e a könyvtári személyzet és az olvasó érdekének kielégítéséből származó előnyvel az a térpocsékolás, amit a könyvek szakrendben való elhelyezése okoz. A Kongresszusi Könyvtár általános könyv-gyűjteményei így vannak ui. tárolva. Azt is figyelembe kell venni, hogy az olvasó szempontjából a szakrendi elhelyezés nem is jelent maradéktalan kényelmet. Mivel ui. a gyűjtemények monográfia-, kézirat-, hivatalos kiadvány-, tudományos folyóirat-gyűjteményekre stb. bomlanak, a kutató még a szakrendbe való feiállítás esetén sem találhatja együtt a keresett anyagot.

A végső megoldás nyilván a teljes gépesítésben rejlik. Amíg azonban erre sor kerülhet, még kell elégedni vele, hogy a gyűjtemény "mag"-ját kitevő anyag szakrendben legyen felállítva, - ez egyrészt a gyors feivilágosítás, másrészt a "böngészés" céljaira szolgál, - a kevésbé használt anyag pedig formátum-kategóriák szerint, a beérkezés sorrendjében kerüljön elhelyezésre.

A Kongresszusi Könyvtár, miután két éven keresztül foglalkozott ezzel a kérdéssel, a Council on Library Resources anyagi támogatásának felhasználásával megbízott egy kutató vállalatot annak tisztázásával: milyen mértékben használják ki a kutatók azokat az un. zárt raktárakat, amelyekbe csak külön engedély alapján léphetnek. A vizsgálat azt eredményezte, hogy az 58 szakterületből mindössze 6-nak a felhasználása volt intenzívnek mondható. De a megkérdezett kutatók 55 %-a ott is olyan könyveket keresett, amelyek helyrajzi számát a katalógusok alapján előzetesen már kiírta s csak azért ment maga is a raktárba, hogy a polcokon böngészhessen. Ebből az a következtetés volt levonható, hogy a kutatóknak nem igen lenne szüksége a polcokon való keresgélésre, ha egyrészt a könyvtár katalógusait és szolgáltatásait jobban ismernék, másrészt pedig ha maguk a katalógusok és szolgáltatások tökéletesebbek lennének.

Arra már nem terjedt ki a vizsgálat, milyen vonatkozásban lehetne a könyvtár katalógusait és szolgáltatásait tökéletesíteni.

A Kongresszusi Könyvtár ezen felül 1958 óta vizsgálja egyik bizottsága útján a gépesítés kérdéseit is. Mind ez ideig nem sikerült ezen a vonalon megnyugtató megoldást találni. Egyrészt ui. túl sokba kerülne a radikális gépesítés, másrészt kihatással lenne az egész ország könyvtárügyére. Ezért az ilyen irányú vizsgálódások folytatására van szükség. Ugyanez a probléma természetesen minden más nagyobb tudományos könyvtár esetében is megoldásra vár.

A Council on Library Resources 1961 áprilisában nyújtott 100 000 dolláros segítye lehetővé teszi, hogy a Kongresszusi Könyvtár most már a legkiválóbb szakemberek bevonásával vizsgálhassa azt a kérdést: mennyiben automatizálható a tudományos könyvtárak tevékenysége s mik a feltételei az ilyen automatizálás keresztülvihetőségének.

*

A Bevezetés ezután a különböző gyűjtemények évi gyarapodását, a felvilágosító és bibliográfiai, a nyomtatott cédulakatalógus szolgáltatásait, a szerzői jogvédelem terén tett intézkedéseket, a könyvtár kulturális tevékenységeit, a külföldi vendégeket, a törvényhozásnak a könyvtár érdekében tett intézkedéseit és a személyzet körében történt változásokat sorolja fel.

A jelentés bevezetése először arról a memorandumról szól, amelyet 1962 tavaszán a kongresszus "Könyvtári vegyes bizottsága" egyik tagjának felkérésére Douglas W. Bryant, a Harvard Egyetemi Könyvtár igazgatóhelyettese készített.

1962

A memorandum a Kongresszusi Könyvtárral mint az Amerikai Egyesült Államok nemzeti könyvtárával foglalkozik, bírálja működését s elégtelennek itéli meg azt a szerepet, amelyet a tudományos könyvtárak működésének irányításában visz. A helyzet megjavítására többek között azt javasolja: nevének Nemzeti Könyvtárra való megváltoztatásával rendeljék a kongresszus helyett a minisztertanács alá, állítsanak élére un. "nemzeti könyvtári tanácsadó bizottságot" s a jövőben erőteljesebben végezze az ország könyvtári hálózata váro kulturális szerep irányítását, mint eddig.

A memorandum nagy port vert fel. Voltak akiknek általa alkalom adódott reá, hogy támadásba lendüljenek a Kongresszusi Könyvtár ellen, mások - s az utóbbiak voltak többségben - lándzsát törtek a Könyvtár eddigi helyzete és működése mellett. A vita az évi jelentés közzétételekor még nem zárult le, a kongresszus érdemben még sem a memorandumot, sem a Kongresszusi Könyvtár vezetőjének erre benyújtott jelentését nem tárgyalta.

A bevezetés második témája: az automatizálás kérdése.

A Kongresszusi Könyvtár egyes tisztviselői - a három legnevesebb ilyen jellegű vállalat bevonásával - már eddig is foglalkoztak az automatizálás kérdésével s véleményüket előzetes tanulmányok alakjában közzé is tették. A Kongresszusi Könyvtár s általában a tudományos könyvtárak tájékoztatási rendszerre automatizálási lehetőségeinek behatóbb vizsgálatára azonban csak akkor ke-

rúlhetett sor, amikor a Council on Library Resources 100 000 dolláros segítséget nyújtott erre a célra. A számítógép-technológia, az adatfeldolgozás, a rendszerelemzés, a tájékoztatási anyagtárolás és visszakeresés szakembereiből alakult munkabizottság 1961 májusában kezdte meg ide vágó vizsgálódását s kevéssel az évi jelentés közzététele előtt be is fejezte munkáját.

A bizottság, melyet munkájában az ország legnagyobb tudományos könyvtárainak vezetőiből álló tanácsadó testület támogatott, a tudományos könyvtárak működésének, egymással való kapcsolatának és egymástól való kölcsönös függésének beható tanulmányozása során összesen három ülést tartott: egyet a Kongresszusi Könyvtárban, kettőt pedig Los Angeles-ben.

A bizottság munkájával párhuzamosan kisebb munkacsoportok - a Kongresszusi Könyvtár egyes tisztviselőinek bevonásával - olyan problémákat tanulmányoztak, amelyek tisztázása szükségesnek látszott az automatizálás fő kérdésének megoldásához. Ilyenek voltak: egyes könyvtári feldolgozó műveletek és szolgáltatások költségei; a könyvek igénybevételének mértéke, megjelenésük időpontjához viszonyítva; a cédulakatalógus rendszere, tekintettel az átlag-könyvtárgyszavas és egyéb címeirészek számára.

Annyit a bizottság jelentésének közzététele előtt is meg lehetett állapítani, hogy erre a fő kérdésre, "Technikailag megvalósítható-e a nagy tudományos könyvtárak tájékoztatási rendszerének, illetve bibliográfiai apparátusának automatizálása?" - a válasz csak igenlő lehet. Mivel azonban a technikai megvalósíthatóság csak egy a számbajövő számtalan más tényező között, megoldást kell találni egész sor kapcsolatos problémára is, így pl. elsősorban a következőre: hogyan lehet elegendő anyagi fedezetet s szakembert előteremteni a szükségletek elemzésére, az új berendezések és eljárások kialakítására és alkalmazására?

Az automatizálás kérdésével kapcsolatos volt annak a problémának vizsgálata is, amelyre 1962 márciusában került sor: hogyan lenne a Kongresszusi Könyvtár ügyvitele terén egy kis méretű számítógép hasznosítható?

*

A Kongresszusi Könyvtár évek óta egyre növekvő helyiség-hiánnyal küzd. Végre az 1962. év folyamán kedvező döntés történt a könyvtár harmadik épületének megépítése tárgyában. Az épület felemeléséig, ami kb. 25 évre fedezi majd a könyvtár állománygyarapításának helyszükségletét, bérelt épület igénybevételével próbálnak segíteni a bajon.

*

Ezután a jelentéstevő igazgató a Kongresszusi Könyvtár állománygyarapodásának mértékéről (a főbb adatokat a csatolt táblázatok mutatják), a kata-

logizálás és osztályozás, a felvilágosító szolgálat és a bibliográfiai szolgálta-
tások főbb mozzanatairól, a könyvtár kulturális rendezvényeiről, a nyomtatott
katalóguscédula-szolgáltatás helyzetéről, a szerzői jog védelmét szabályozó
törvényjavaslat módosításának jelenlegi állásáról (ezzel a kérdéssel külön, rész-
letesebben is foglalkozunk a   oldalakon) s a Kongresszusi Könyvtárt érintő
jogszabályokról számol be.

A jelentés egyes fejezetei a feldolgozó főosztály, a törvényhozók részére
szolgáló felvilágosító osztály, az általános felvilágosító főosztály, a jogtudományi
gyűjtemény, az igazgatási főosztály s a szerzői jogvédelmi hivatal 1961/62. évi
működésének részletezett képét adják.

A 15 melléklet a többi között a Bryant-féle memorandumot s a könyvtár
vezetője részéről azzal kapcsolatban benyújtott jelentést foglalja magában.

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR ALKALMAZOTTAINAK STATISZTIKÁJA 1960, 1961 ÉS 1962 ÉVEKBEN

	1960. jun. 26-1 létszám	1961. jun. 25-1 létszám	1962. jun. 24-1 létszám
A ktár vezetőjének hivata- la és a felvilágosító és Kiadvány-Iroda	11		
A ktárvezető első helyet- tesének hivatala, a Kiál- litási Iroda és a Számrevő- ség	10	41	43
Adminisztrációs Osztály	368	340	363
Felvilágosító Osztály	404	411	448
Jogi Könyvtár	58	61	73
Feldolgozó Osztály (Ideiglenes alk.)	368 2	358 2	385 2
Összesen	1221	1213	1314
Szerzői Jogi Hivatal	238	252	250
Törvényhozási Felvilágosító Osztály	183	224	223+3
Katalógus-cédula Osztály	249	267	293
Vakok Osztálya	28	28	31
Az elnökök iratainak mikro- filmezésére	17	17	18
Régi amerikai mozgófényképek őrzésére	2	2	1+1
Összes, költségvetési lét- szám	1938	2003	2134
Alapok kezelésére	692	693	654
Adományok, célvagyon kezelé- sére	149	145	156
Végösszeg:	2779	2841	2944